



## EI KULU VAAN INVESTOINTI

Lasten ja lapsiperheiden palveluista leikkaamista perustellaan usein sillä, ettei entisiä etuuksia ole mahdollista nykytilanteessa ylläpitää. Mutta onko meillä varaa leikata omasta tulevaisuudestamme?

1990-luvun lamalla oli [hyvin kielteisiä vaikutuksia lapsiin ja nuoriin](#). Säästöistä tuli seurauksineen kalliita. Tämä näyttää unohtuneen nyt, kun talous määrittää taas politiikkaa karusti. Muun muassa lapsilisään, kotihoidon tukeen, yksityisen hoidon tukeen, kouluihin ja päivähoitoon kohdentuneiden leikkausten yhteisvaikutukset syventävät juuri heikoimmassa asemassa olevien perheiden ahdinkoa.

Kunnat voivat loiventaa leikkausten vaikutuksia. Siksi kuntavaaleissa on äänestettävä ihmisiä, jotka ymmärtävät, että lasten hyvinvoinnista huolehtiminen nyt on paras keino pienentää kustannuksia tulevaisuudessa.

### Kaikki päätökset vaikuttavat lapsiin

YK:n lapsen oikeuksien komitea on [suositannut](#) Suomelle, että kunnillemme tulisi varmistaa:

- riittävät resurssit lapsen oikeuksien toteutumiseksi sekä
- lasten tarpeisiin osoitettavien määrärahojen tehokas seuranta.

Hallituksen [Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelma -kärkihankkeeseen](#) sisältyykin lapsi- ja perhevaikutusten arviointimallin ja lapsilähtöisen budjetoimintamallin toteutus. Niiden suunniteltu käyttöönottoaika on toukokuu 2017. Iso peukku tälle!

(Toisaalta... Lapsivaikutusten arviointi on kirjattu hallitusohjelmiin myös vuosina 2011 ja 2014, mutta sen toteutus on silti vielä vähäistä. Arvioinnit ovat olleet suppeita, eikä niiden tuloksia aina ole otettu huomioon. Hyvä esimerkki tästä on [varhaiskasvatusoikeuden rajaaminen!](#))

Mitä lapsivaikutusten arviointi ja lapsibudjetointi sitten ovat?



### Lapsibudjetointi mahdollistaa säästöjä

Kunnat voivat saada aikaan säästöjä investoimalla lapsiin ja perheisiin ajoissa sekä kääntämällä painotuksen korjaavista ehkäiseviin palveluihin. Se vaatii pitkäjänteistä suunnittelua, lapsibudjetoimintaa ja lapsivaikutusten arviointia kaikessa päätöksenteossa.

[Lapsibudjetointi](#) tarkoittaa talousarvion tarkastelemista lapsen oikeuksien näkökulmasta. Kyse on

1. lapsilähtöisestä budjettianalyysistä eli lapsiin kohdistuvien määrärahojen seurannasta ja
2. päätösten lapsivaikutusten arvioinnista.

Lapsibudjetointiin on jo toimivia malleja ja viime vuonna julkaistu [kätevä työkalupakki kunnille](#). Lapsibudjetoiminnan iltakoulussa kuntalaiset ja viranomaiset yhdessä vuosittain suunnittelevat keinot ja tavoitteet lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja oikeuksien turvaamiseksi. Mallia on pilotoitu Imatralla, Hämeenlinnassa ja Utajärvellä vuosina 2014–2015.

### Mitä lapsibudjetointi on?

[Lapsibudjetoinnissa](#) jäljitetään ja tarkastellaan nimenomaan lapsiin ja nuoriin kohdistuvia menoja. Lapsibudjetointi EI tarkoita erillisen "lasten talousarvion" tekemistä.

Lapsibudjetoinnissa:

- seurataan, mihin lapsiin kohdistetut rahat menevät
- seurataan, millaisia tuloksia ne tuottavat
- tuotetaan tietoa oikeudenmukaisista ja tehokkaista tavoista käyttää rahoja lasten hyväksi
- tarjotaan tietoa kustannusten vaikuttavuuden arvioinnin pohjaksi

Lapsibudjetointi ei ole tällä hetkellä laajasti käytössä Suomen kunnissa tai valtiolla.



## Lasten osallistuminen päätöksenteon pohjaksi

[Lapsivaikutusten arviointi](#) on työkalu, jonka tarkoituksena on taata, että lapsen etu otetaan huomioon kaikessa toiminnassa ja päätöksenteossa. Näin varmistetaan lapsen oikeuksien toteutuminen ja lapsen kokonaisvaltainen kehitys. Lapsivaikutuksia arvioimalla voidaan tehdä lasten ja nuorten elämän kannalta hyviä, kestäviä sekä taloudellisesti järkeviä päätöksiä.

Lapsivaikutusten arviointi voidaan tehdä kolmevaiheisena prosessina: ennakoarviointina, prosessiarviointina ja seuranta-arviointina. Arviointi kohdistuu päätösten sekä välittömiin että välillisiin vaikutuksiin. Tarvittaessa tehdään korjaukset päätöksiin.

Lapsivaikutusten arvioinnissa on tärkeää selvittää ja huomioida lasten ja nuorten oma näkökulma. Lapsilla on oikeus osallistua ja vaikuttaa jo heitä koskevien päätösten suunnitteluvaiheessa. Näin pystytään rakentamaan juuri heille sopivia ja heidän hyvinvointiaan lisääviä palveluita.

Lapsivaikutusten arvioinnilla voidaan parhaimmillaan pienentää eriarvoisuutta eri lapsi- ja nuorisoryhmien välillä. Se auttaa myös ennakoimaan tulevia palvelutarpeita sekä välttämään hukkainvestointeja ja virhearviointeja lapsipolitiikassa.

## Se on mahdollista! Lapsiystävällisiä kuntia löytyy jo

Unicef on jo 1996 luonut [Lapsiystävällinen kunta -mallin](#), jota on Suomessa kehitetty Hämeenlinnan kaupungin kanssa. Mallissa kunta sitoutuu kaksi vuotta kestävään kehittämistyöhön ja sen jälkeiseen seurantaan. Ensimmäisenä Suomessa Unicefin Lapsiystävällinen kunta -tunnustuksen sai 2013 Hämeenlinna ja sen jälkeen Lahti, Raasepori, Rovaniemi ja Lappeenranta. Niiden lisäksi mallia toteuttavat jo Kirkkonummi, Lohja, Oulu, Pori, Tammela ja Forssa.

Onko sinun kuntasi listalla? Jos ei, niin kysythän ehdokkaaltasi, miksei?



## Mitä kunnassa pitäisi tehdä? Järjestöjen toimenpide-ehdotukset:

- *Kaikki päätökset, jotka koskettavat suoraan tai välillisesti lapsia, tulee arvioida lapsivaikutusten näkökulmasta.*
- *Lapsilähtöinen budjettianalyysi on otettava laajasti käyttöön.*
- *Lapsen oikeudet tulee tunnistaa ja toteuttaa kuntien palveluilla ja tulonsiirroilla. Toteuttamiseen on varattava riittävästi resursseja.*
- *Lapset tulee nostaa määrärahojen seurannassa keskiöön. Näin voidaan synnyttää uusi, lapsen oikeuksia toteuttava toimintakulttuuri.*
- *Lapsiperheiden hyvinvoinnin tilasta tulee olla käytettävissä toistuvasti ja samalla tavalla kerättyä tietoa. Tämä mahdollistaa palveluiden vaikuttavuuden arvioinnin.*

## Vaaliohjelmassa mukana:

